

HVAD BLIVER DER GJORT FOR SLÆDEHUNDENE?

Af dyrlæge, dr. med. vet. *Kjeld Wamberg*

På foranledning af Grønlands landsråd modtog jeg i foråret 1957 opfordring til at rejse til Nordvestgrønland for på bredest mulig basis at foretage en undersøgelse af de problemer, der knytter sig til slædehundeholdet først og fremmest af sygdomsmæssig art, men også med henblik på dyreværnmæssige og retslige forhold.

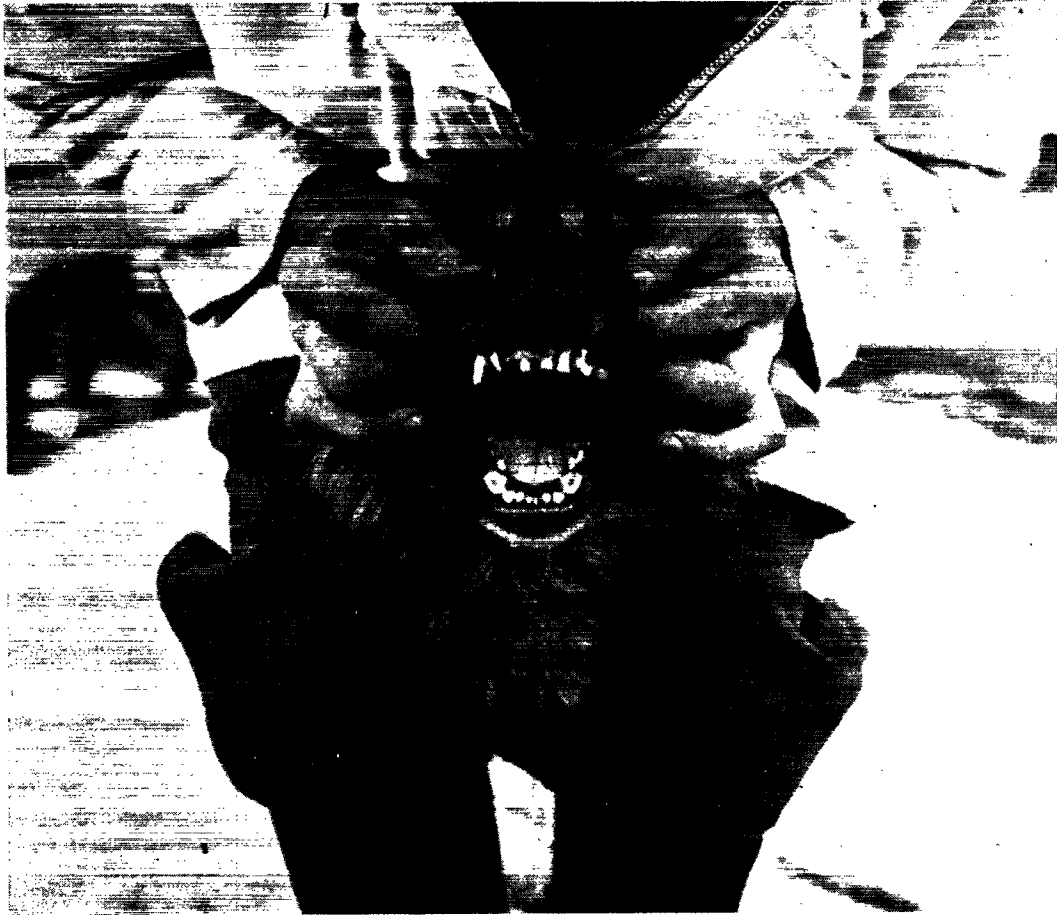
På rejsen blev samtlige byer fra Holsteinsborg til og med Upernavik samt et stort antal bopladser og udsteder besøgt.

Overalt konstaterede jeg en levende interesse for og tilfredshed med, at der nu syntes at blive mulighed for at få løst nogle af de problemer, der knytter sig til det store antal slædehunde, der findes overalt, hvor der bor mennesker i disse områder. Slædehundene er jo i virkeligheden de fleste steder en livsbetingelse for befolkningen, men i takt med den udvikling, der efter krigen har fundet sted i retning af at samle befolkningen i større bysamfund, er de problemer, der knytter sig til det store hundehold blevet stadig mere iøjnefaldende. Sygdomme blandt hundene breder sig lettere, hvor mange hunde er samlede på relativt snævre områder, slagsmål blandt de enkelte hundespand bliver hyppigere og overfaldene på mennesker er steget påviseligt i de senere år.

Der er således sket afgørende ændringer i de forhold, hvorunder slædehundene og befolkningen lever, siden dyrlæge Hjortlund i 1905-06 opholdt sig i slædehundedistrikterne for at undersøge de sygdomsudbrud blandt hundene, der allerede den gang kunne true befolkningens eksistens.

Dyrlæge Hjortlund skrev i 1907 en pjece om nogle af de vigtigste hundesygdomme og omtalte heri navnlig hundesyge (flodsyge), hundegalskab og skab, og gav anvisning på de sikkerhedsforanstaltninger, der burde træffes for at hindre smittespredning og redegjorde for de dengang anvendte behandlingsmetoder.

De forordninger, dyrlæge Hjortlund i sin tid fik gennemført til bekæmpelse af de forannævnte sygdomme, har stort set stadig gyldighed i Grønland, og man må tilskrive dyrlæge Hjortlunds arbejde, at hundegalskab ikke længere kan betragtes som stationær i Grønland.

For- og hjørnetænder på en 6 år gl. slædehund. Hjørnetænderne er klippet, og fortænderne er stærkt slidt. Ikke desto mindre var denne hund fortsat i stand til ubesværet at hævde sin stilling som bas.

Blandt ejere af slædehunde er der imidlertid et berettiget og naturligt ønske om, at Hjortlunds pjece bliver omarbejdet, således at dels nyere og bedre behandlingsmetoder bliver medtaget for de sygdomme, Hjortlund beskæftigede sig med, dels at den bliver udvidet til også at omfatte andre sygdomme af betydning for slædehundene.

Hensigten med den pjece, landsrådet har ønsket udarbejdet og udsendt til befolkningen, er således dels af oplysende art, dels af vejledende art. Oplysende i den henseende at gøre befolkningen bekendt med karakteristiske symptomer ved de hyppigst forekommende sygdomme hos slædehundene, vejledende på den måde, at befolkningen får anvisning på, hvad den enkelte hundeejer selv kan foretage sig dels med selve det eller de syge dyr, dels for f. eks. at formindske faren for smitte til raske hunde.

Forudsætningen for udsendelsen af en sådan pjece må imidlertid være, at der samtidig kan gives slædehundeejerne anvisning på, hvor de skal henvende sig, hvis hundene får sygdomme, der kræver speciel behandling.

Det er på dette område vanskelighederne ligger, idet der som bekendt ikke findes dyrlæger i Grønland, og det bør straks slås fast, at der ikke er økonomisk basis for ansættelse af dyrlæger i slædehundedistrikterne, og at der i virkeligheden heller ikke er noget behov for i hvert fald foreløbig at have faste dyrlæger i disse områder.

Forudsætningen for bedømmelsen af dette spørgsmål er, at man har et lokalt kendskab til de specielle forhold i Grønland. Enhver vil imidlertid sikkert kunne forstå, at min bedømmelse er rigtig, når jeg nævner, at f. eks. Upernavik kommune med ikke engang 2000 indbyggere og et tilsvarende antal slædehunde har en udstrækning af ca. 400 km, hvorover befolkningen lever spredt på ca. 20 forskellige steder. Forbindelsen mellem hovedparten af disse bopladser og udsteder kan om sommeren kun opretholdes ved hjælp af kajak eller båd, om vinteren kun ved hjælp af hundeslæder, og året rundt kun når vejrforholdene tillader det.

Under sådanne betingelser er det begrænset, hvor hurtigt og effektivt, der kan ydes hjælp til et dyr, der angribes af et akut sygdomstilfælde, og regelen er da også, at en hund, der bliver alvorligt syg, hurtigt aflives.

Beslutningen om afivning falder iøvrigt i almindelighed grønlændere langt lettere end den samme beslutning for hundeejere i den øvrige del af Danmark, da hundene i Grønland holdes i flokke på op til 20-30 stk. og benyttes som udprægede brugsdyr. Dette medfører, at hundene overfor ejeren og hans familie normalt indtager samme plads, som heste før i tiden indtog på landbrugsejendomme i den øvrige del af Danmark.

Selvom der naturligvis ofte består et nært tilknytningsforhold mellem f. eks. een eller flere hunde i en hundeflok og de respektive ejere, så må man stadig erindre, at slædehundene først og fremmest bedømmes af ejerne på grundlag af deres trækevne og evt. jagtegenskaber, samt at hundene yderligere udnyttes på den måde, at skindene anvendes til f. eks. beklædningsgenstande, og kødet yder et værdifuldt bidrag til grønlænderfamiliens ernæring.

Uanset disse kendsgerninger er der naturligvis som allerede nævnt et uomtvisteligt behov for en veterinær indsats, men den enkelte hund kan under disse forhold ikke for grønlænderne få samme betydning, som den hund har, der i det øvrige land, nærmest betragtes som et medlem af familien.

Endelig betyder endnu et vigtigt forhold, at det daglige behov for en dyrlæge er mindre i Grønland end i det øvrige land. Sundhedstilstanden blandt slædehundene ligger i forhold til resten af Danmark meget højt, først og fremmest fordi gennem-

*God fangst betyder også ekstra foder til hundene,
så fangeren modtages ved hjemkomsten med lige stor interesse af to- som firbenede.*

snitslevealderen blandt hundene er lav, 4-5 år, men også fordi slædehundene på Grønland i særlig høj grad lever så nær de naturlige vilkår for en hund, som man vel overhovedet kan tænke sig.

Hidtil har en del læger lejlighedsvis søgt at yde hjælp til syge hunde, og har i mange tilfælde haft held til at redde syge dyr. Det er imidlertid naturligt, at læger er ret tilbageholdende overfor behandling af sygdomme hos hunde, ikke mindst fordi der hidtil ikke for lægerne - om emner af denne art - har stået andet end Hjortlunds pjece fra 1907 til rådighed. Efter at alle de læger, jeg har haft forbindelse med i Grønland, havde indvilliget i at påtage sig behandlinger af hundene såvel af beskyttende art f. eks. vaccinationer, som behandlinger i direkte kurativt øjemed, under forudsætning af, at de til enhver tid kunne søge oplysninger og råd hos en veterinærsagkyndig, så var grundlaget skabt for, på en forsvarlig måde at stille et konkret økonomisk overkommeligt forslag til ministeriet, vedr. løsningen af disse for såvel slædehundene som den grønlandske befolkning så vigtige spørgsmål.

Det forslag jeg har stillet ministeriet er ganske kort følgende: De grønlandske læger påtager sig at udføre det veterinære arbejde. Til brug for lægerne udarbejdes

en pjece, der omfatter en beskrivelse af de hidtil kendte - hos slædehundene - forekommende sygdomme, og der bliver redegjort for de behandlingsmetoder, der må anses for bedst egnede under de specielle grønlandske forhold. Lægerne skal til enhver tid kunne sætte sig i forbindelse med en veterinær sagkyndig, og der få vejledning hvis uforudsete tilfælde skulle indtræffe.

Selvom der endnu skal løses visse praktiske spørgsmål i forbindelse med en sådan ordning, søger Ministeriet for Grønland nu at få en sådan gennemført foreløbig for en periode af 3 år. Samtidig er det hensigten - for at modvirke det stigende antal hundeoverfald på mennesker - på frivillig basis - at gennemføre kastration af hanhundene og klipning af hjørnetænder.

Om mine overvejelser vedr. disse forholdsregler skal jeg her blot henvise evt. interesserede til min artikel i Grønlandsposten, nr. 23, 1957.

Hvordan er nu det dyreværnsmæssige stadi i Grønland i relation til slædehundene? Det er vanskeligt at give en fuldstændig retfærdig besvarelse af dette spørgsmål, for forholdene varierer i virkeligheden ret stærkt fra by til by og afhænger for en stor del af fangstmulighederne de forskellige steder.

Der har i de senere år dels i dagspressen dels i den yderliggående dyreværnsforeningspresse været bragt nogle rystende beskrivelser af, hvorledes slædehundene bliver misrøgtede og mishandlede. For en stor del stammer disse beretninger fra hjemvendte danskere, der kun har opholdt sig kort tid i Grønland, og som kun har noget kendskab til forholdene et enkelt sted. I andre tilfælde har kilderne været danske, der ikke har evnet at indleve sig i de specielle grønlandske samfundsforhold, og som så på denne måde har givet udtryk for deres skuffelse.

Hvad disse enkeltberetninger angår, må det fastslås, at der i dag findes et velordnet politi også i slædehundedistrikterne; politiet tager sig med iver og interesse af enhver begrundet anmeldelse af dyrplageri, og hvor enkeltperson overfor mig har berettet om misrøgt eller anden form for dyrplageri, har jeg forelagt de konkrete tilfælde for de stedlige overbetjente, og det har da vist sig, at anmeldelse i nogle tilfælde ikke var indgivet, i andre havde vist sig ubegrundet, og at resten af tilfældene enten var under behandling ved de grønlandske retter eller allerede var afsluttet med straf for den ansvarlige - ikke ualmindeligt endda en straf, der var forholdsvis hårdere end for tilsvarende forseelser i den øvrige del af Danmark.

At det imidlertid kan og oftest tager meget lang tid, før de enkelte sager kan afsluttes, står i forbindelse med politiets mangel på mandskab og de meget store distrikter, hver enkelt har under sig.

Siden Hjortlund i 1907 skrev om dyrplageriet i Grønland, er der imidlertid sket kolossale fremskridt, og det arbejde, der bl. a. på foranledning af foreningen til dyrenes beskyttelse er gjort i retning af at få opført tørrestativer rundt på ud-

Hundene sørger i udstrakt grad for renovationen. Dette forhold vækker ofte forargelse og opfattes af mange danske som et udtryk for, at hundene sulter. Ved en objektiv bedømmelse må det imidlertid - hvor udelikat det end er - antages, at hundene selv betragter dette tilskud til foderet som en delikatesse.

steder og bopladser, oplysningsarbejde via skoler og præster, udsendelse af tavler og illustrerede tryksager alt med den hensigt, at der vises tilbørligt hensyn til dyr, har i udstrakt grad båret frugt.

Jeg udtalte efter min hjemkomst fra Grønland, at efter mit bedste skøn er der ingen grønlændere, der af ond vilje sulter deres hunde. Det er fortsat min opfattelse, men dermed er naturligvis ikke sagt, at hunde i Grønland ikke f. eks. i perioder med dårlig fangst, eller hvor vinterfoderet slipper op kan komme til at sulte, men så er befolkningen selv samtidig på sultekost.

Videre er det blevet kritiseret, at hunde nogle steder om sommeren er blevet sat ud på øer, og der har måttet klare sig selv sommeren igennem. Det er imidlertid en fremgangsmåde, som man nu de fleste steder har forladt. Hvor den endnu benyttes, bliver hundene imidlertid, så vidt jeg har kunnet få oplyst, fodret regel-

mæssigt og kan derfor ikke siges at lide nogen nød. Imidlertid viser det sig, at selve den isolerede tilværelse på en ø uden omgang med mennesker i høj grad kan indvirke uheldigt på sådanne hundes psyke. Ligesom det f. eks. ofte sker herhjemme, at kvier eller køer, der en sommer har gået i løsdrift, når de skal indfanges viser sig at være blevet uvane og evt. må skydes, så har det ofte i Grønland vist sig, at hunde, der har tilbragt længere tid i ensomhed på en ø, viser sig særlig farlige og aggressive overfor mennesker, når de hentes tilbage til byen eller udstedet. Som følge af den kendsgerning, at hunde, der har været på et sådant øophold, har overfaldet og dræbt eller lemlæstet mennesker, så bør udsætning af hunde på øer - i hvert fald i længere perioder - generelt forbydes.

Endnu mange forhold i forbindelse med det store antal hunde i slædehundedistrikterne kunne nævnes, men det må på nuværende tidspunkt være tilstrækkeligt at anføre, at for megen af den hidtil fremførte kritik af forholdene har været berettiget. Man må ved bedømmelse af forholdene tage i betragtning, at der er forløbet 50 år siden, der sidst blev gjort noget for slædehundene i Grønland. Mange af de forordninger, der i dag gælder for hundehold i Grønland, bærer præg af, at veterinær sagkundskab ikke har haft indflydelse på deres udformning. Ikke mindst den rivende udvikling, der siden 1945 er foregået og stadig fortsætter i Grønland, har gjort det nødvendigt, at også de veterinære problemer i vort nye amt bliver løst. Dette har Grønlands Landsråd imidlertid forlængst erkendt, og det må tilskrives landsrådet, at disse opgaver nu er blevet taget op.

Ministeriet for Grønland har straks støttet disse ønsker fra landsrådet, og forhandlingerne om i hvilken rækkefølge og efter hvilke retningslinier, opgaverne skal søges løst, er allerede vidt fremskredne.

Den forståelse og velvilje, de grønlandske læger med landslægen i spidsen har vist ved straks at erklære sig rede til samarbejde om en løsning af de veterinære opgaver, bør fremhæves og er som nævnt en forudsætning for, at en løsning af opgaverne overhovedet bliver økonomisk mulig.

Når dette er nævnt, bør imidlertid også den interesse, hurtighed og beslutsomhed, hvormed ministeriets embedsmænd med departementschef Eske Brun i spidsen hidtil har behandlet denne sag, fremhæves, og er naturligvis det, der i sidste instans bliver afgørende for, om de opgaver, der blev stillet mig, også bliver løst på en måde, der kan blive til gavn, først og fremmest for slædehundene, men også for den grønlandske befolkning.